

Institut Européen des Jardins & Paysages

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen

Inventaris Vlaams-Brabant

Kasteeldomein Kersbeek

Auteur(s) : Onroerend Erfgoed |Flanders Heritage Agency
www.onroenderfgoed.be <https://inventaris.onroenderfgoed.be>

Inventarisatie van parken en tuinen van België - Vlaanderen
Inventaris Vlaams-Brabant
Kasteeldomein Kersbeek

Titel:	Kasteeldomein Kersbeek
Provincie:	Vlaams-Brabant
Gemeente:	Kortenaken
Deelgemeente:	Kersbeek-Miskom
Bron:	Schepping: 2013-07-24 Bijwerken: 2018-10-05 URI: https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/134190
Coördinaten:	Breedte: 4.99322786836 Lengte: 50.8854123764

Primaire tekst

Neogotisch kasteel op site met feodale motte omgeven door landschappelijk park met vijver aangelegd rond 1860. Rond 1890 het park uitgebreid tot bijna 5,5 hectare.

De hoefijzervormige gracht op de Ferrariskaart (1771-1775) laat iets vermoeden, maar de Primitieve kadastrale kaart (1824) laat weinig twijfel bestaan: de site ten zuiden van de dorpskerk is een feodale motte en de vierkanthoeve ernaast zou de voortzetting kunnen zijn van het oorspronkelijke neerhof. In de Primitieve kadastrale legger (1831) wordt het grootste gedeelte van het gebouwencomplex (perceel 338) als 'lusthuis' omschreven – vier volumes rond een binnenplaats, eigendom van een niet nader genoemde baron de Baudequin de Peuthy. Bij het lusthuis hoorde een pachthoeve, bestaande uit de drie kleinere gebouwen ten oosten van het lusthuis. Het perceel binnen het hoefijzer was een 'tuin' – lees moestuin maar de combinatie met bloemen was gebruikelijk – en de ruimte tussen de kerk en het kasteelcomplex was een boomgaard. De vier als water (blauwgroen) ingekleurde percelen, inclusief het 'hoefijzer', werden samen met de omgevende percelen (nrs. 336 en 346) – samen 2 hectare 22 are – als 'lustgrond' geregistreerd, wat zou kunnen wijzen op een vergevorderde staat van verlanding. De term lustgrond werd meestal gebruikt voor percelen van informele sierbeplantingen zonder een duidelijk geometrisch patroon, de 'jardin anglais'. Over het uitzicht van deze tuin bestaat geen enkele aanduiding.

In 1837 werd het goed verkocht aan de weduwe van de Tiense rentenier Jean-Baptiste Vandermonde die – althans volgens het kadaster – de verlande vijvers liet ontslibben en de U-vormige vijver (nr. 344) liet hergraven tot een landschappelijke vijver met golvende contouren. Van het 'lusthuis' bleven slechts twee vleugels gespaard, de woning en het koetshuis, en het grootste hoevegebouw werd omgebouwd tot 'kasteel'. In 1862 werd Vandermondes kasteel grondig verbouwd, het oude 'speelhuis' werd afgebroken en achter (20 m oostwaarts van) het nieuwe kasteel, tegen de muur van de nieuwe moestuin (72 are), werd een stal-met-koetshuis gebouwd. Later volgde een oranjerie. De diverse percelen lusttuin werden verenigd tot één groot perceel van bijna 3,5 hectare, zodat het park samen met de waterpartijen meer dan 4 hectare besloeg. Het huidige, neogotische kasteel werd rond 1890 gebouwd door Béla de Timary, zoon van een Hongaarse immigrant die na de mislukte opstand van 1848 naar België was gevlucht. Béla de Timary was van 1904 tot 1916 burgemeester van KersbeekMiskom. De neogotiek is hier duidelijk van late, 'helleputiaanse' signatuur: massief en relatief sober, baksteen (op de plint, vensterdorpels en de consoles van de spietorentjes na), Brugse traveeën alom, trapgevels boven de ingangstraveeën en de dakvensters. De architect is onbekend. De vorm van de vijvers op de kadastrale kaart is sinds 1837 niet meer gewijzigd. Ook over de reële bestemming van percelen in en rond het kasteeldomein blijft het kadaster in gebreke. Het domein ligt op de grens van twee stafkaarten, die bij elke uitgave dan nog van uiteenlopende datum zijn, maar een collage loont de moeite, omdat duidelijk wordt hoe vanuit disparate

elementen (relicten van een ringgracht en viskweekvijvers) één 'landschappelijke' waterpartij kon worden gevormd en hoe het landschap ten noorden van het huidige park in de aanleg werd betrokken. Deze ingrepen werden uitgevoerd door de Timary tijdens of onmiddellijk na de bouw van het neogotische kasteel. Op de stafkaartcollages van 1864-1871 en 1893-1886 zijn het Primitieve patroon met het hoefijzer van de hooghofmotte en de trapeziumvormige vijver nog zichtbaar. Het hoefijzer is als een serpentine verbonden met de in 1836 aangelegde landschappelijke vijver. Op de stafkaartcollage van 1908-1904 hebben hoefijzer en trapezium plaats geruimd voor één landschappelijke, U-vormige vijver met een schiereilandje, dat uiteindelijk een eiland zal worden. De stafkaart van 1893 toont een kronkelpad in de weilanden ten noorden van het park (perceel nr. 320 en deel van nr. 319). De percelen die daar ten westen bij aansloten (nrs. 300 en 300bis), werden sinds de vorige versie van de stafkaart (1864) bebost, op een smalle, oost-west georiënteerde strook na. Deze tra was geen traditionele brandgang maar een 'vista', gericht op het nieuwe kasteel. De verwevenheid van bos en weiland met de oude lusttuin via tra en kronkelpad blijkt nog duidelijker op de stafkaart van 1908. Het weiland met het kronkelpad heeft aan de oostrand bovendien een beboste zoom met een golvende rand gekregen. In 1930 is het kronkelpad nog aanwezig, nu in een volledig bebost perceel, maar van de tra geen spoor meer. In 1970 zijn alle sporen van deze parkuitbreiding – circa 5,5 hectare – verdwenen.

De huidige oprit vanaf de Oude Heerbaan volgt nog gedeeltelijk het door Vandermonde bedachte tracé: een grote rotonde die bij het kasteel uitmondt. Drie heuveltjes behoren tot het microreliëf dat bij de heraanleg van het park rond 1890 werd gecreëerd. Op het grootste heuveltje, ten noorden van de vijver, bevindt zich een groep van twaalf bruine beuken: de 'Twaalf Apostelen', een stijfiguur die we in diverse parken in de regio hebben aangetroffen (onder meer het kasteel van Meldert, het Nieuw Kasteel van Boutersem, het kasteel van Rivieren te Gelrode en het domein Gellenberg te Lubbeek). Op een tweede heuveltje aan de andere kant van de vijver staat de dikste boom van het park, eveneens een bruine beuk. Op een derde heuveltje komen oude taxussen (*Taxus baccata*) en Oostenrijkse dennen (*Pinus nigra* subsp. *nigra*) voor. Deze bomen werden rond 1890 door de Timary aangeplant en zijn even oud als het neogotische kasteel. Het gros van de beplantingen, ook de dikke zilversdoorns (*Acer saccharinum*) langs de oprijlaan en de bruine beuken op het eiland, dateren echter van na de verkoop in 1919. De door jonge bomen – bruine beuken, zomereik (*Quercus robur*), zomerlinde (*Tilia platyphyllos*), gewone es (*Fraxinus excelsior*), grauwe abeel (*Populus canescens*), witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) – overschaduwde poel ten oosten van de oprijlaan komt nog niet voor op de stafkaart van 1930. De fontein voor het kasteel werd aangebracht door de huidige eigenaars, de heer en mevrouw Raskin-Van Lancker.

Merkwaardige bomen (opname 4 september 1998)

Het cijfer in vet geeft de stamomtrek in centimeters weer. De omtrek wordt standaard gemeten op 150cm hoogte.

- 2. zilversdoorn (*Acer saccharinum*) **495** (80)
- 3. zilversdoorn (*Acer saccharinum*) **473** (80)
- 5. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **499** (100)
- 6. reuzenlebensboom (*Thuja plicata*) **225**
- 13. gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) **225**
- 28. bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') **411**, dikste van de 'Twaalf Apostelen'

Auteur: Deneef, Roger

Auteur: Wijnant, Jo

Datum: 2008

Titel Text: Park van het kasteel van Kersbeek

Grafische documenten

Cahier16_kasteel_van_Kersbeek_01 (Pauwels, Oswald, 31-03-2008, ©Vlaamse Gemeenschap)

Bibliografie

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Oudste kadastrale legger 212 Kersbeek-Miskom, art. 46, art. 413 nrs. 1-11, 20-23, 47, 51-55, 82-83, 92-95, 144-145 en art. 953.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Kadastrale opmetingsschetsen Kersbeek-Miskom 1837 nr. 45, 1863 nr. 3 en 1893 nr. 22.

DE VAJAY S., *Les origines d'une noble lignée hungaro-belge: les Timáry*, in *Recueil XIII de l'Office Généalogique & Héraldique de Belgique*, 1964, p. 14-15.

VAN CLEVEN J., *Neogotiek en neogotismen. De neogotiek als component van de 19de-eeuwse stijl in België*, in J. De Maeyer (red.), *De Sint-Lucasscholen en de neogotiek 1862-1914*, (Kadoc Studies 5), Leuven, Universitaire Pers, 1988, p. 17-55.

Relaties

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/120510>

Beknopte karakterisering

Datering: derde kwart 19de eeuw, interbellum, tweede helft 19de eeuw, vierde kwart 19de eeuw

Typologie: bomenclumps, koetshuizen, landhuizen, oranjeriën, stallen, tuin- en parkbeplantingen, vijvers, walgrachten